

Statsbidrag till folkhögskolor

2010 – Kriterier och fördelningsprinciper

Folkbildningsrådet

Innehåll

Förord	4
Utgångspunkter för det nya systemet	4
Statens stöd till folkhögskolorna	5
Folkhögskolans ansvar och anordnarroll	7
Statsbidragets användning och avgränsning	7
Verksamhetsformer och kriterier för statsbidrag	8
Statsbidragsmodellen	13
Volymbidrag	13
Basbidrag	13
Utvecklings- och profileringsbidrag	13
Förstärkningsbidragen	14
Gemensamma insatser	14
Uppföljning, utvärdering och internkontroll	14
Årsredovisning	15
Bilagor	
1 Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen	16
2 Statsbidragsvillkor för anslag 25:1 Bidrag till folkbildningen 2010	18
3 Allmänna råd vid upprättande av årsredovisning* för folkhögskola avseende statsbidragsvillkorade avsnitt	20
4 Förstärkningsbidraget – utformning och kriterier	21

Ändringar jämfört med tidigare version är markerade med ett streck till vänster om stycket.

Folkhögskolans statsbidrag

Förord

Folkhögskolornas kursverksamhet finansieras huvudsakligen med statliga bidrag och bidrag från landsting och regioner. Denna skrift informerar om statens intentioner med sitt bidrag samt om bidragets utformning och villkor.

Sedan halvårsskiftet 1991 har Folkbildningsrådet statens uppdrag att fördela de medel som årligen anslås till folkbildningen – folkhögskolor och studieförbund. Folkbildningsrådet är en ideell förening med tre medlemmar: *Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation (RIO)* representerande rörelsefolkhögskolorna, *Sveriges kommuner och landsting (SKL)* representerande landstings/region-folkhögskolorna samt *Folkbildningsförbundet* representerande studieförbunden.

Det statliga stödet till folkbildningen utbetalas till Folkbildningsrådet för fördelning till folkhögskolorna och studieförbunden. Detta anslag – folkbildningsanslaget – kompletterades fr o m 1993 av arbetsmarknadspolitiska skäl med ett särskilt anslag för bidrag till extra utbildningsplatser. För de båda anslagen gällde delvis olika intentioner och villkor. Det särskilda anslaget upphörde i och med 2005 och för år 2006 tillfördes folkbildningsanslaget motsvarande belopp. Detta gjorde det möjligt att arbeta fram ett enklare och tydligare system för fördelning av statsbidraget.

Arbetet med en ny fördelningsmodell genomfördes huvudsakligen under 2004 och 2005 i ett brett och nära samråd med folkhögskolorna. I november 2005 fastställde Folkbildningsrådet den nuvarande modellen att gälla fr o m 2006. Sedan den nya fördelningsmodellen trätt i kraft har regeringen lagt fram en ny proposition om folkbildningen: *Lära, växa, förändra - Regeringens folkbildningsproposition, 2005/06:192*.

Utgångspunkter för det nya systemet

Utgångspunkter för arbetet med den nya fördelningsmodellen har framför allt varit samhällets intentioner med stödet till folkhögskolorna. I arbetets tekniska delar formulerades – utifrån tidigare erfarenheter – ett antal kriterier som ansågs önskvärda i ett nytt system.

- ❑ *Förutsägbart*: en skola borde på några års sikt kunna beräkna sin ungefärliga statsbidragsnivå. Fördelningskriterierna ska vara tydliga och väl kända.
- ❑ *Medge variation*: systemet borde medge omfördelningsmöjligheter inom givna ramar.
- ❑ *Viss säkerhet vid minskning*: En skola skulle kunna drabbas av tillfälligt sviktande rekrytering eller misslyckas vid en satsning på ny kursverksamhet eller nya målgrupper utan att detta direkt leder till minskade framtida statsbidrag.
- ❑ *Kvalitet*: en ny fördelningsmodell borde stimulera kvalitetsutveckling och ge frihet till profilering.
- ❑ *Hanterbart*: en fördelningsmodell skulle kunna vara hanterbar inom ramen för rimliga administrativa kostnader.
- ❑ *Prioriteringar*: I folkbildningspropositionen 1998 uttryckte staten sina intentioner med stödet till folkbildningen, nämligen att korttidsutbildade, funktionshindrade och invandrare skulle prioriteras.

Vid införandet av en ny fördelningsmodell ansågs det önskvärt att fastställa en mer tydlig definition av begreppet allmän kurs i fråga om målgrupp, syfte och innehåll, i och med att det särskilda anslaget öronmärkt för korttidsutbildade inte skulle vara kvar. Det ansågs också önskvärt att det särskilda stödet till finansiering av merkostnader, då en folkhögskola har studerande med funktionsnedsättning eller studerande med behov av

stöd i svenska språket, även i fortsättningen skulle ligga kvar på ungefär samma nivå som tidigare.

Fördelningsmodellens olika delar

Fördelningsmodellen bygger på fem olika delar:

- Ett volymrelaterat bidrag.
- Ett särskilt bidrag till utveckling och profilering. Lika till alla folkhögskolor.
- Ett basbidrag lika till alla folkhögskolor.
- Ett förstärkningsbidrag till merkostnaderna för vissa funktionshindrades och invandrades studier.
- Ett sökbart bidrag till gemensamt utvecklingsarbete.

Regler och definitioner

I samband med arbetet med den nya fördelningsmodellen har såväl verksamhetsformer som regler och definitioner för dessa setts över. Begreppet öppen folkbildningsverksamhet har introducerats som försöksverksamhet bl a i syfte att nå grupper, som annars inte skulle komma i kontakt med folkhögskolekurser. Som nämnts har begreppet allmän kurs givits en tydligare definition.

Ansvar och uppföljning

Den nya fördelningsmodellen ställer ökade krav på folkhögskolornas och Folkbildningsrådets uppföljning av verksamheten.

Folkbildningsrådet fattar årligen beslut om statsbidragets fördelning och villkoren för statsbidraget till folkhögskolorna. Rådet prövar i sitt löpande uppföljningsarbete att folkhögskolorna uppfyller dessa villkor. Det är en folkhögskolas huvudman, som genom sin styrelse har det yttersta ansvaret för att den verksamhet, som bedrivs med stöd av och som rapporteras som grund för statsbidraget, följer såväl Folkbildningsrådets som skolans egna mål och anvisningar.

Statens stöd till folkhögskolorna

När folkhögskolorna bedriver verksamhet med stöd av statsbidraget, är det angeläget att utgå från statens intentioner med bidraget. Regeringens utgångspunkter i den senaste propositionen om folkbildningen *Lära, växa, förändra - Regeringens folkbildningsproposition, 2005/06:192* är följande:

Syftena med statens bidrag till folkbildningen är att:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen (genom t ex politiskt, fackligt, kulturellt eller annat ideellt arbete),
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället,
- bidra till att bredda intresset för och delaktigheten i kulturlivet.

I stället för de prioriterade målgrupper – korttidsutbildade, funktionshindrade och invandrare – som angavs i 1998 års beslut är nu sju verksamhetsområden fastställda för folkbildningen, vilka i särskilt hög grad utgör motiv för statens stöd. Folkbildningen själv ska identifiera de målgrupper som är relevanta för verksamheten.

1. Den gemensamma värdegrunden

Syftet med statens bidrag till folkbildningen är att stödja en verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin. Att arbeta för att påverka alla människors grundläggande värderingar om bl.a. alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen är en viktig del av folkbildningens uppdrag.

2. Det mångkulturella samhällets utmaningar

Folkbildningens möjligheter ska vara öppna för alla människor i Sverige. Att människor med olika etnisk, religiös och kulturell bakgrund möts inom folkbildningen skapar en dynamik i verksamheten. Folkbildningen kan erbjuda och aktivt verka för möten på mångkulturella arenor. I folkhögskolor och studieförbund ska människor kunna utveckla metoder för interkulturell dialog och reflektion.

3. Den demografiska utmaningen

I arbetet med att möta den demografiska utmaningen behöver studieförbund och folkhögskolor mångfald både i utbud och kontaktvägar. För folkbildningen är det en utmaning att få med ungdomar i en verksamhet som motsvarar en ung generations intressen och behov. Samtidigt är det en stor utmaning för folkbildningen att möta pensionärernas efterfrågan på stimulans, kunskap och nöje genom en inspirerande bildningsverksamhet.

4. Det livslånga lärandet

Folkbildningen är en given del av det livslånga lärandet. Folkbildningen har dock en unik ställning i det svenska utbildningssamhället genom sin förankring i civilsamhällets organisationer och sin roll både som institution och som fri och obunden aktör. I det livslånga lärandet är det angeläget att personer som kommer från studieovana miljöer intresseras för fortsatta studier. Folkhögskolor och studieförbund har också i fortsättningen en stor uppgift som anordnare av yrkesinriktad utbildning som bär folkbildningens karaktäristika i metod och inriktning.

5. Kulturverksamhet

Folkbildningens uppgift att främja det svenska kulturlivet ska vara oförändrad. Folkhögskolor och studieförbund kan fungera som lokala och regionala drivkrafter för amatörkulturen i dess olika former i samverkan med kommunala och statliga kulturinstitutioner. De kan vara arenor där deltagare inte bara upplever kultur utan också skapar kultur.

6. Personer med funktionshinder

Inom folkbildningen finns sedan länge en omfattande verksamhet för personer med funktionshinder. Verksamheten fungerar för många som ”vägröjare” när det gäller att ta stegen från maktlöshet till delaktighet i och möjlighet att påverka samhället. Hög kompetens kring funktionshinder är nödvändig inom folkbildningen. Naturligtvis kan detta uppnås lättare om funktionshindrade finns representerade i personalstyrka, ledning och styrelse.

7. Folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa

I det lokala folkhälsoarbetet kan folkbildningen spela en framträdande roll. För många människor ger deltagandet tillfälle till reflektion över sin livs-

situation, kontakt med andra människor, ett avbrott i en stressad vardag. Folkhögskolor och studieförbund har ett omfattande utbud av utbildning för hållbar utveckling som spänner över bl a miljö/ekologi, ekonomi och lokal utveckling, folkhälsa, demokrati och global solidaritet. För att kunna bidra till en rättvis och hållbar global utveckling krävs insikt om hur vårt agerande påverkar förutsättningarna för andra. Ett arbete för att stärka kunskapen om de globala utvecklingsfrågorna måste bedrivas av många aktörer. Till dessa hör folkbildningens organisationer.

Folkhögskolans frihet

Statens stöd till folkbildningen utmärks av en tilltro till folkhögskolornas förmåga att självständigt forma sin verksamhet. Frihet från statlig styrning ger folkhögskolorna både möjligheter och skyldigheter att självständigt, utifrån sina skilda profiler och idémässiga bakgrunder bestämma inriktning och metoder i arbetet. Friheten främjar kreativitet, nytänkande och flexibilitet. Detta gör det bl a möjligt för folkhögskolorna att snabbt möta förändrade utbildningsbehov.

Med friheten följer också ett ansvar, som ytterst gäller medborgarnas rätt att veta att skattemedel används i överensstämmelse med riksdagens beslut. I praktiken innebär detta ansvar att folkhögskolorna kontinuerligt ska pröva att verksamhet, som helt eller delvis finansieras med statliga bidrag, ligger i linje med riksdagens syften med dessa bidrag. För att på ett tillförlitligt sätt och med trovärdighet klara denna gränsdragning, krävs – förutom kriterier för statsbidragets användning – även rutiner för regelbunden såväl intern som extern granskning och kontroll av verksamheten.

Folkhögskolornas huvudmän är fria att själva bestämma den verksamhet man vill se sin folkhögskola bedriva. Detta avser även sådana utbildningar eller andra aktiviteter som inte uppfyller de kriterier, som gäller för statens bidrag och som då finansieras på annat sätt.

I maj 2002 beslöt Folkbildningsrådets styrelse att i anvisningar precisera *folkhögskolornas ansvar och anordnarroll samt statsbidragets användning och avgränsning*.

Folkhögskolans ansvar och anordnarroll

Det statsbidrag som fördelas av Folkbildningsrådet avser den enskilda folkhögskolans verksamhet. Skolans styrelse är ansvarig för att den verksamhet som bedrivs med stöd av statsbidraget följer internt angivna mål, Folkbildningsrådets riktlinjer och kriterier samt de villkor som anges i förordningen om statsbidrag till folkbildningen.

Styrelsen är sålunda ansvarig för att all verksamhet som rapporteras till Folkbildningsrådet som underlag för statsbidrag motsvarar intentionerna med statsbidraget och följer kriterierna för statsbidragsberättigad verksamhet. Statsbidraget kan endast användas till kostnader som är relaterade till folkbildningsverksamheten. Omvänt gäller att verksamhet som huvudsakligen finansieras på annat sätt inte kan rapporteras som statsbidragsberättigad verksamhet.

Folkhögskolan kan – och bör – samverka med huvudmannens medlemsorganisationer, övriga organisationer och föreningar samt andra utbildningsanordnare, men endast folkhögskolan kan vara anordnare av statsbidragsberättigad folkhögskoleverksamhet. Folkhögskolan kan således *inte* överlåta anordnarskapet och därmed sammanhängande ansvar till sin samverkanspart och inte heller schablonmässigt förmedla bidrag till en samverkande organisation. Detta gäller också vid samverkan med andra folkhögskolor eller med studieförbund om en viss kursverksamhet. Endast den som tar emot statsbidraget kan vara anordnare.

För att tydliggöra folkhögskolans roll som anordnare av folkhögskoleverksamhet ska det i all information före, under och efter kursen eller kulturprogrammet till deltagare, myndigheter och andra, klart framgå vilken folkhögskola som är ansvarig för verksamheten. Den folkhögskola som rapporterar verksamheten till Folkbildningsrådet, CSN och till bidragsgivande landsting, skall också ha planerat och genomfört verksamheten. I anordnarskapet ligger vidare hela ansvaret för uppföljning och utvärdering av den verksamhet som genomförs.

Statsbidragets användning och avgränsning

Den fria och frivilliga folkbildningen förutsätter varje människas frihet att själv välja tid för och inriktning av sina studier. Härav följer att all utbildning, som genomförs på någons uppdrag och som riktar sig till en avgränsad målgrupp med skyldighet att delta, inte kan vara bidragsgrundande.

Riksdag och regering har i förordningen fastställt att: *Statsbidraget får inte användas till verksamheter med kommersiellt syfte.*

I folkbildningspropositionen 1991 tydliggörs att:

Endast genom att hävda det fria bildningsarbetets värden och ideal och verksamhetens obundenhet och oberoende kan folkhögskolor och studieförbund skapa respekt och förtroende för sig själva och sin roll i samhället. En verksamhet som utförs på uppdrag och finansieras på kommersiell bas får en annan karaktär än den som bärs upp av en fri och frivillig folkbildning och stöds av samhälleliga bidrag.

(prop 1990/91:82, kap 1)

Resurserna skall inte ... användas för en verksamhet med kommersiellt syfte. Studier som ingår i personalutbildning och aktiviteter som är ett led i vårdprogram skall t ex inte finansieras med statliga bidrag.

(prop 1990/91:82, kap 2)

Av detta följer att personalutbildning normalt skall finansieras av arbetsgivaren. Sådan utbildning kan därmed inte vara en statsbidragsberättigad folkhögskolekurs utan skall anordnas som uppdragsutbildning. All uppdragsutbildning skall vad gäller finansiering och verksamhetsrapportering tydligt särskiljas från den statsbidragsberättigade verksamheten.

Också i ett vård- och rehabiliteringssammanhang är det viktigt att avgränsa vad som är folkhögskoleutbildning och vad som är sådan vård eller rehabilitering som skall finansieras av annan. Studieinnehållet för den enskilde måste vara det som avgör. Folkhögskolans samspel med sina egna huvudmanna- och samverkande organisationer är av vikt för skolans profil och identitet. En viktig uppgift för folkhögskolan är därför att tillmötesgå dessa orga-

nisationers önskemål om och behov av utbildnings- och kulturverksamhet för sina medlemmar och förtroendevalda. I sådana folkhögskolekurser som avser organisationens idéinriktning och profilering kan det också vara naturligt att organisationens anställda deltar utan att detta betraktas som reguljär personalutbildning. En förenings ordinarie, interna och organisatoriska verksamhet, t ex styrelsesammanträden och årsmöten, kan däremot inte utgöra underlag för rapportering för statsbidrag till folkhögskolan. Också vid sådan gränsdragning måste studieinnehållet för deltagaren vara det centrala i bedömningen.

Frågor om avgränsning vad gäller bidragsgrund för statsbidrag har stark koppling till frågor om etiken i folkbildningsarbetet. Folkhögskolornas ansvar att var för sig och gemensamt sätta gränser mot oönskad verksamhet förutsätter en levande och fortlöpande dialog om etiska vägval och gränsdragningar i folkbildningen. Etikdialogen behöver föras på både nationell och lokal nivå.

Folkbildningsrådet har tillsammans med sina medlemsorganisationer ansvar för att den äger rum på det nationella planet. De enskilda skolorna måste samtidigt initiera och stimulera dialogen i den egna verksamheten samt sinsemellan i olika grupperingar.

Verksamhetsformer och kriterier för statsbidrag

Statens bidrag till folkhögskolorna är, som framgått ovan, förenat med villkor om hur bidraget får och bör användas. Villkoren är formulerade i olika sammanhang:

- Förordningen om statsbidrag till folkbildningen samt regleringsbrev
- Folkbildningsrådets allmänna villkor
- Villkor formulerade i anslutning till Folkbildningsrådets beslut om statsbidrag till den enskilda folkhögskolan.

Förordningen om statsbidrag till folkbildningen rör i princip relationen mellan staten och Folkbildningsrådet. I den anger staten vissa grundläggande villkor för statsbidragets användning i folkhögskolornas och studieförbundens verksamhet. I regleringsbrev

(regeringens närmare precisering av riksdagens årliga beslut om statsbidraget) anges ytterligare villkor.

Utifrån dessa grundläggande villkor samt skrivningar i folkbildningspropositioner har Folkbildningsrådet beslutat om *allmänna villkor* för statsbidraget till folkhögskolorna.

Slutligen, i samband med Folkbildningsrådets årliga beslut om statsbidrag till en enskild folkhögskola, formuleras *detaljerade villkor* för bidragets användning och redovisning.

Den statsbidragsberättigade verksamheten indelas i

- långa och korta folkhögskolekurser
- kulturprogram
- öppen folkbildning
- utvecklings- och profileringsarbete

Långa och korta folkhögskolekurser

Statsbidragen förutsätts i första hand användas till att genomföra långa och korta folkhögskolekurser som därmed blir basen i den verksamhet som bedrivs via folkbildningsanslaget. Se vidare nedan under Definitioner.

Kulturprogram

Med kulturprogram avses konserter, utställningar, föreläsningar m.m., som vänder sig till andra än skolans kursdeltagare och anställda. Dessa rapporteras separat i verksamhetsredovisningen. Rapporteringen förutsätter att skolan har kostnader för arrangemanget som ej täcks av samverkande organisation eller av entréavgifter eller dylikt. Endast kulturaktiviteter med närvarande publik ska rapporteras.

Öppen folkbildning

Med öppen folkbildning avses folkhögskoleverksamhet i mindre reglerade former än kurs. Det kan t. ex. vara angeläget att kunna anordna kurser med deltagare som inte kan förväntas vara regelbundna i sina studier. En skola kan också önska genomföra angelägna aktiviteter i lokalsamhället i andra former än kurs, men som ska gå att jämföra med sådan i statsbidragshänseende. Det kan handla om en seminarieserie kring en angelägen fråga eller ett lokalt rådslag eller motsvarande. Verksamheten ska

vända sig till andra än dem som är deltagare i skolans kurser.

Folkbildningsrådet betraktar verksamhetsformen öppen folkbildning som en försöksverksamhet tills vidare och avstår därför från mer exakta kriterier. Skolan rapporterar verksamheten i den ordinarie verksamhetsrapporteringen i form av antal dagar. En halv dags insats kommer att motsvara två deltagarveckor, en hel dag sålunda fyra deltagarveckor. Som mest kan en folkhögskola rapportera öppen folkbildning motsvarande 200 deltagarveckor (50 dagar) per år. I skolans verksamhetsberättelse ska en kort beskrivning lämnas över vilken verksamhet som bedrivits.

Utvecklings- och profileringsarbete

Alla folkhögskolor erhåller bidrag med ett enhetligt belopp till planerat utvecklingsarbete, ideologisk profilering och rörelseanknytning. Vad som avses med ideologisk profilering och rörelseanknytning måste utgå från de syften med verksamheten som huvudmannen låtit komma till uttryck i skolans måldokument. För rörelseskolor syftar profileringsbidraget i första hand till att utveckla och synliggöra varje enskild rörelseägd folkhögskolas ideologiska profil. Med ideologisk profil menas den idétradition som folkhögskolan och dess huvudman verkar inom. För en landstingsskola kan det handla om att stärka den roll som huvudmannen angivit för skolan i fråga om exempelvis regional utveckling eller som stöd till den ideella sektorn.

Med planerat utvecklingsarbete avses en tydligt avgränsad och planerad utvecklingsinsats, en insats som också är möjlig att utvärdera. Det kan handla om att utveckla en ny kurs, att göra en särskild satsning för att nå en specifik målgrupp eller att utveckla en pedagogisk metod.

Vilka specifika insatser som ska prioriteras eller hur avvägningen dem emellan ska göras, måste vara en fråga för den enskilda skolan. Det riktade bidraget är att betrakta som en mininivå och inget hindrar att medlen används i en satsning där också andra parter är medfinansierare eller att det rör sig om insatser över mer än ett år.

För bidraget gäller att skolan i sin verksamhetsplanering för det kommande året ska ta ställning till

hur medlen ska användas. Insatserna ska sedan redovisas i former som fastställs av folkbildningsrådet.

Det specifika utvecklings- och profileringsbidraget avser inte att finansiera skolans löpande insatser i form av exempelvis utvärderingsarbete, rekryteringsarbete/marknadsföring eller personalfortbildning i en utsträckning som ligger på rimlig nivå i förhållande till skolans verksamhetsomfattning. Sådana ordinarie arbetsuppgifter förutsätts kunna finansieras med det ordinarie statsbidraget eller andra intäkter.

Definitioner

Kurs och kursdag

En folkhögskolekurs består av en eller flera kursdagar. Kursdagarna ska innehålla organiserat studiearbete med i genomsnitt lägst 4 timmar à 60 minuter per kursdag. Kursdagarna kan ligga i följd eller vara fördelade över en längre tid, t ex. en dag per vecka.

Deltidskurs ska omfatta organiserat studiearbete antingen med i genomsnitt lägst 3 timmar à 60 minuter (75%) eller med i genomsnitt lägst 2 timmar à 60 minuter (50%) per kursdag.

Lång kurs

Kurs som omfattar minst 15 kursdagar betecknas som lång kurs.

Lång kurs indelas i allmän kurs och särskild kurs.

Allmän kurs är sådan lång kurs som

- främst är avsedd för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning.
- kan ge behörighet till fortsatta studier motsvarande den som kan fås genom det offentliga skolväsendet. Allmän kurs kan bedrivas på grundskole- och gymnasial nivå. I det senare fallet ska studierna kunna leda till grundläggande behörighet.
- omfattar sammanlagt minst 30 veckor på heltid (eller motsvarande omfattning i form av deltid). De trettio veckorna kan uppnås genom att två eller fler kurser läggs samman (ex. 2x15 eller 8+10+12). Det måste dock tydligt framgå hur dessa kan fogas till varandra för att kunna utgöra en helårsutbildning.

- har ett brett urval av allmänna ämnen, däribland kärnämnen; specialinriktning är dock möjlig upp till halva kurstiden.
- benämns allmän kurs i informationen till blivande studerande, CSN, Folkbildningsrådet, Högskoleverket m. fl. En allmän kurs med inriktning bild och form bör alltså inte kallas enbart Bild och form utan i stället Allmän kurs med Bild- och formprofil eller liknande.

Till en allmän kurs får endast den antas som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar, eller är äldre. Allmänna kurser ska årligen utgöra minst 15% av den statsbidragsberättigade verksamheten.

Särskild kurs

Långa kurser som inte motsvarar kriterierna för allmän kurs betecknas som särskild kurs. Hit hör exempelvis samtliga eftergymnasiala yrkesutbildningar.

Kort kurs

Kurs som omfattar högst 14 kursdagar betecknas som kort kurs.

Kursens omfattning vid heltid

Det angivna måttet på i genomsnitt 4 klocktimmar organiserade studier per kursdag vid heltidskurs är ett uttryck för skolans insatser. Här avses i första hand lärolett undervisning och handledning men också övriga schemalagda eller på annat sätt gemensamt organiserade studier. Måttet är ett nettobegrepp exklusive exempelvis pauser, restid, hemuppgifter eller egen övningstid. För den studerande omfattar således heltidsstudier betydligt mer än det angivna måttet och ska jämföras med heltidsarbete.

Enskilt arbete i hemmet kan inte utgöra hela kursdagar i en folkhögskolekurs annat än om kursen är organiserad som distansutbildning. För beräkning av studiernas omfattning vid distansstudier se avsnittet *Folkhögskolekurser på distans*.

Per kursdag och skola kan en studerande i statsbidragshänseende ej rapporteras för mer än heltid (100%) även om den studerande deltar i mer än en kurs vid skolan.

Kurslängd och lovdagar

Antal kursdagar i en kurs utgör kurslängden. I kurslängden för lång kurs får inräknas ett antal lovdagar som motsvarar en lovdag i genomsnitt för varje avslutad femveckorsperiod. Dessutom kursuppehåll högst en vecka exempelvis i samband med sportlovsveckan - detta gäller alltså en vecka/läsår och endast för kurser som sammantaget pågår i minst 30 veckor. Lovdagar, inarbetade dagar, helgdagar eller andra lediga dagar som ligger först eller sist i en termin kan ej inräknas i kurslängden (första och sista dagen i kursen måste alltså vara en dag med undervisning eller motsvarande). Helgdagar, d.v.s. röda dagar, som infaller på veckodagar under pågående kurs, räknas däremot in i kurslängden.

Perioder då deltagarna erhållit hemuppgifter, men ingen lärare är i tjänst, kan aldrig räknas som kursdagar.

Ett läsår måste i rapporteringshänseende delas upp på en höst- och en vårkurs. Skolan kan ändå vid läsårsplaneringen utgå från att ovanstående beräkning av lovdagar/lovvecka gäller per läsår och att skolan därmed kan fördela lovdagarna över läsåret utan hänsyn till terminsuppdelning.

I kurslängden får inräknas praktik på högst 15% av kurstiden i de fall där praktiken är en integrerad del av kursen och skolan gör insatser under praktiktiden. Detta får ses som ett genomsnittligt mått över en längre tid, t. ex. för en tvåårig fritidsledarutbildning.

För beräkning av kurslängd vid distansutbildning, se nedan.

Deltagarveckor

Antalet deltagarveckor i en kurs beräknas genom att man multiplicerar antalet deltagare med antalet kursdagar och därefter dividerar med 5.

Folkhögskolekurser på distans

För att den kurs som erbjuds som distansundervisning skall vara en statsbidragsberättigad folkhögskolekurs gäller de villkor och förutsättningar som förordningen anger angående syften, avgiftsfrihet, åldersgränser mm. Verksamheten skall präglas av folkbildningens kännetecken. Studierna måste anordnas så att helhet och sammanhang kan skapas och så att kunskaperna kan prövas och bearbetas i ett öppet och fortlöpande samtal. Kommunikation

måste möjliggöras inte enbart mellan lärare och deltagare utan också deltagarna emellan.

Enbart intervallkurser med samlingar på skolan och mellanliggande självstudier med uppgifter som skall redovisas vid nästa möte är inte distanskurser. Distanskursen kräver kontinuerliga och aktiva insatser från skolans sida för att stödja studiearbetet. Då heltids- respektive deltidsstudier inte kan definieras på samma sätt som i skolförlagda studier (med i genomsnitt 4 klocktimmar organiserat studiearbete per dag) ställs större krav på en genomarbetad kursplanering och dokumentation, där en beskrivning görs av arbetsformer, former för handledning, kunskapsredovisning etc. Denna fastare kursplanering måste samtidigt ge utrymme för deltagarinflytande över studiearbetet under kursen.

För att en folkhögskolekurs med distansstudier skall kunna rapporteras som statsbidragsberättigad folkhögskolekurs krävs att en kursbeskrivning är upprättad vid kursstart och att en kursdokumentation föreligger vid kursens slut. I dessa dokument skall kursens uppläggning, skolans insatser samt formerna för handledning, kommunikation och kunskapsredovisning beskrivas.

Vid beräkning av kurstid utgår man från den planerade studieinsatsen från den studerandes sida, d.v.s. om det gäller heltid, halvtid eller annan deltid. Vid lägre deltid än halvtid är det lämpligt att i stället räkna färre dagar per vecka (t. ex. 20% kan redovisas som två dagars halvtidsstudier per vecka). Man bör också tänka på att lägga in eventuella uppehåll vid jul o dyl. Antalet kursdagar redovisas terminsvis som för övriga kurser. Antalet kursveckor gånger antalet deltagare utgör på vanligt sätt antalet deltagarveckor i kursen. En särskild kod anges för att visa att kursen ges helt eller delvis på distans.

Rapporteringen förutsätter vidare att skolans satsar minst lika mycket lärar- eller handledarresurser som vid skolförlagd undervisning.

CSN synpunkter på studiestöd vid distansstudier
CSN har lämnat följande synpunkter:

"Hur bör då en distanskurs läggas upp för att kunna berättiga till studiestöd? Grundläggande är att det måste finnas en garanti om att den studerande som

får studiestödet också är den som bedriver studierna. För att en sådan garanti skall kunna utfärdas av skolan bör distanskursen enligt CSN:s mening innehålla moment med krav på obligatorisk närvaro i undervisning eller andra planerade studieaktiviteter vid skolan. Här avses då aktiviteter utöver inskrivning och tentamen. Dessutom ger olika distansundervisningsmetoder, som bygger på kommunikation via Internet, t. ex. "First Class" möjlighet till ytterligare kontroll av den studerandes aktivitet även under distansmomenten för att t. ex. i tid kunna konstatera ev. studieavbrott.

CSN har inte närmare reglerat hur omfattande den obligatoriska närvaron vid skolan bör vara, utan överlåter detta till skolans bedömning. Detta i förvissningen om en samsyn på att "lönen" för studiearbetet i form av betyg eller studiestöd, måste betalas till den som gjort rätt för den.

En mer detaljerad reglering av rätten till studiestöd för distansstudier kan bli aktuell senare."

Deltagare

Deltagare i en kort kurs är den som är närvarande den första kursdagen.

Deltagare i en lång kurs är den som påbörjat kursen och är närvarande den femtonde kursdagen. Som närvarande denna dag räknas även den som är tillfälligt frånvarande p g a sjukdom eller annat hinder. Vid en längre kurs räknas deltagarna på nytt varje termin eftersom redovisning sker halvårsvis. En deltagare som avbrutit under hösten kan sålunda inte tas med i vårterminens rapportering.

Som deltagare avses i statsbidragshänseende svenska kursdeltagare (personer bosatta i Sverige inkl flyktingar/invandrare med uppehållstillstånd) samt deltagare från EU-länderna och övriga EES-området. Även gäststuderande (personer med tidsbegränsat uppehållstillstånd för studier) från länder utanför EES-området kan räknas med i verksamhetsrapporteringen upp till 5% av skolans deltagarveckor (ingångsvärdet). Asylsökande eller personer som fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd kan ej utgöra underlag för statsbidrag.

Vid kurser helt förlagda utomlands kan endast svenska deltagare utgöra underlag för statsbidrag.

Ålderskriterier

Allmän kurs

För att kunna rapporteras som deltagare i allmän kurs måste den studerande fylla 18 år under kalenderåret. Om skolan vill anta en yngre deltagare än 18 år ska det vara i form av individuellt program på uppdrag av deltagarens hemkommun.

Av förordningen, § 6 framgår:

"Till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom det offentliga skolväsendet får endast den antas som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar, eller är äldre. Utan hinder härav får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett individuellt program i gymnasieskolan."

Särskild kurs och korta kurser

Till annan kurs än allmän kurs kan skolan anta deltagare under 18 år. Dock ska deltagaren fylla lägst 13 år under det år kursen anordnas.

Avgiftsfri undervisning, kriterier

I förordningen, § 7, anges att undervisning vid folkhögskola skall vara avgiftsfri. Däremot kan skolan ta ut ersättning av deltagarna för kost och logi, studieresor, studerandeförsäkring samt läromedel/material som skolan tillhandahåller.

Folkhögskolan måste informera tydligt om vilka kostnader som är obligatoriska vid deltagande i skolans kurser. Sådan information ska finnas redan vid söktillfället. En detaljerad specifikation av samtliga kostnader ska kunna ges vid begäran. Om schablonavgifter för material mm tas ut, ska det vara möjligt för den studerande att bedöma om det tillhandahållna materialet motsvarar avgiften.

Obligatoriska avgifter får inte läggas till eller höjas under läsåret. Avgiftsbelagda aktiviteter som tillkommer ska vara frivilliga.

Folkhögskolan får inte ta ut avgifter för medverkande och deras omkostnader. Här avses lärare och andra medverkande i undervisningen som exempelvis assistent, krokimodell eller ackompanjator. Skolan får inte heller avgiftsbelägga elevvård eller

annan rådgivning/service som har samband med utbildningen.

Folkhögskolan får inte ta ut avgifter för studerandes tillgång till undervisningslokaler (under eller utanför skoltid) eller för tillgång till bibliotek och tidskrifter. Avgiftsbelagda fritidsaktiviteter ska vara frivilliga, vilket också gäller avgifter för tillgång till fritidslokaler. Skolan får inte heller ta ut obligatorisk elevkårsavgift.

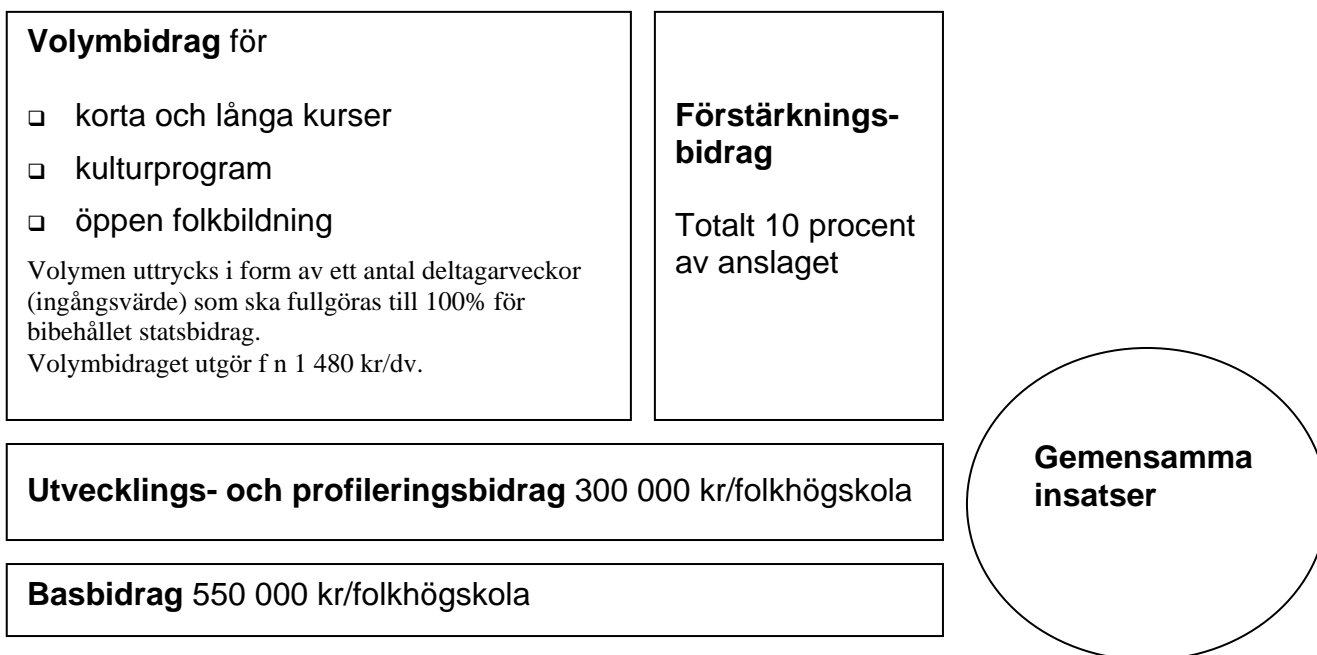
Folkhögskolan får inte ta ut avgifter för ansökan, antagning, registrering, urvalsprocess eller annan administration som sammanhänger med utbildningen. Bekräftelseavgift kan bara tas ut om den är ett förskott på andra kostnader under kurstid.

Vid folkhögskolekurs som anordnas i samverkan med annan organisation får inte heller den samverkande organisationen ta ut avgift av deltagaren för undervisningskostnader.

Avgiftsfriheten innebär vidare att skolan inte utöver sedvanliga stats- och landstingsbidrag får ta ut ersättning från en tredje part för en enskild plats eller deltagare; i sådana fall skall dessa särredovisas som uppdragsutbildning.

Statsbidragsmodellen

Statsbidragets fördelning 2010 till folkhögskolorna kan sammanfattas i denna bild:

Volymbidrag

Volymbidraget utges till varje folkhögskola. Det baseras på ett antal deltagarveckor – ingångsvärdet – som en folkhögskola har att genomföra. Ingångsvärdet, vars nivå är historiskt betingat, varierar från folkhögskola till folkhögskola. Folkbildningsrådet fastställer årligen deltagarveckans värde.

En folkhögskola tillgodoräknar sig deltagarveckor för korta och långa kurser, för kulturprogram och för öppen folkbildning.

En skola, som under ett verksamhetsår inte når upp till sitt ingångsvärde, får sitt statsbidrag reducerat. Skolan behåller dock sin statsbidragsnivå. Om volymminskningen är bestående reduceras dock statsbidragsnivån. Volymminskningen anses bestående om skolan två år i följd inte når sitt tilldelade ingångsvärde.

En folkhögskola som genomför verksamhet över sitt fastställda ingångsvärde erhåller inte automatiskt ett högre ingångsvärde. Folkbildningsrådet tar varje år ställning till hur resurser som härifrån ej fullgjorda volymer ska användas.

Basbidrag

Varje folkhögskola erhåller ett basbidrag lika stort för alla skolor. Bidraget är avsett att täcka kostnaderna för viss administration och andra kostnader som en folkhögskola har oberoende av storlek. Bidraget utgör för mindre skolor naturligen en större andel av det totala bidraget än för en större skola.

Utvecklings- och profileringsbidrag

Alla folkhögskolor erhåller bidrag med ett enhetligt belopp till planerat utvecklingsarbete, ideologisk profilering och rörelseanknytning. Vad som avses med ideologisk profilering och rörelseanknytning måste utgå från de syften med verksamheten som huvudmannen låtit komma till uttryck i skolans måldokument. För rörelsefolkhighögskolor är syftet med profileringsbidraget i första hand att utveckla och synliggöra varje enskild rörelseägd folkhighögskolas ideologiska profil. Med ideologisk profil menas den idétradition som folkhighögskolan och dess huvudman verkar inom. För en landstingshögskola kan det handla om att stärka den roll som huvudmannen angivit för skolan i fråga om exempelvis regional utveckling eller som stöd till den ideella sektorn.

Med planerat utvecklingsarbete avses en tydligt avgränsad och planerad utvecklingsinsats, en insats som också är möjlig att utvärdera. Det kan handla om att utveckla en ny kurs, att göra en särskild satsning för att nå en specifik målgrupp eller att utveckla en pedagogisk metod.

Vilka specifika insatser som ska prioriteras eller hur avvägningen dem emellan ska göras, är en fråga för den enskilda skolan. Det riktade bidraget är att betrakta som en mininivå och inget hindrar att medlen används i en satsning där också andra parter är medfinansierare eller att det rör sig om insatser över mer än ett år.

För bidraget gäller att skolan i sin verksamhetsplanering för det kommande året ska ta ställning till hur medlen ska användas. Insatserna ska sedan redovisas i skolans verksamhetsberättelse eller motsvarande.

Det specifika utvecklings- och profileringsbidraget avser inte att finansiera skolans löpande insatser i form av exempelvis utvärderingsarbete, rekryteringsarbete/marknadsföring eller personalfortbildning i en utsträckning som ligger på rimlig nivå i förhållande till skolans verksamhetsomfattning. Sådana ordinarie arbetsuppgifter förutsätts kunna finansieras med det allmänna statsbidraget eller andra intäkter.

Förstärkningsbidragen

Förstärkningsbidragen utgör en del av det allmänna bidraget till folkhögskolorna och utgör cirka 10% av detta. FBR beslutar årligen vilket belopp som avsätts. De förstärkningsbidrag som avsätts ur folkbildningsanslaget avser i första hand sådana pedagogiska insatser som hör till en folkhögskolas ordinarie verksamhet, men som det behövs mera av när man vänder sig till studerande med funktionsnedsättning respektive invandrare med brister i svenska språket. Sådana insatser är främst:

- ökad lärartäthet
- ökade samordnings- och syo-insatser
- ökade kurators- och psykologinsatser

Förstärkningsbidragen är utformade dels som en grundschablon (250 kr per deltagarvecka), dels som ett kostnadsrelaterat bidrag. I båda fallen avser

bidraget merkostnader som en folkhögskola har för särskilda pedagogiska insatser för de deltagare som är underlag för förstärkningsbidragen.

Gemensamma insatser

Medel kan också avsättas för gemensamma insatser för folkhögskolorna. Folkbildningsrådets styrelse beslutar årligen efter samråd med medlemsorganisationerna om det gemensamma arbetets inriktning.

Uppföljning, utvärdering och internkontroll

I inledningen diskuterades folkhögskolornas ansvar för uppföljning och utvärdering av den verksamhet som bedrivs med stöd av bidrag från staten. Folkhögskolans styrelse har det yttersta ansvaret för att den verksamhet, som helt eller delvis bedrivs med statligt stöd, anordnas och genomförs i överensstämmelse med statens intentioner.

Med utgångspunkt från detta gäller att varje folkhögskola ska kunna verifiera att de kriterier och regler som formulerats för den bidragsberättigade verksamheten är uppfyllda. En skola ska också kunna motivera sin verksamhet utifrån de intentioner som staten har med sitt stöd till folkbildningen.

Det är en folkhögskolas ansvar att bygga upp rutiner för uppföljning och utvärdering. Rutinerna bör ha en sådan struktur att de kan utgöra grund för en internkontroll. Rutinerna bör också anpassas till de krav som externa behov av uppföljning och utvärdering ställer på Folkbildningsrådets. Det senare innebär att information om verksamheten bör vara organiserad på ett sådant sätt att återkommande redovisningar ska kunna besvaras snabbt och med en hög grad av säkerhet.

Kostnader för uppföljning, utvärdering och internkontroll anses vara en del av verksamhetens kostnader och ska därför inte finansieras med de särskilda utvecklingsmedel som ligger i statsbidraget. Däremot kan naturligtvis utvecklingsbehov som uppmärksammas i ett utvärderingssammanhang eller utvärderingar av viss kursverksamhet som är mer långtgående än brukligt finansieras med dessa resurser.

Årsredovisning

Folkbildningsrådet har i syfte att ge allmänna råd gjort en sammanställning av de för årsredovisningen (verksamhetsberättelsen) relevanta avsnitten i statsbidragsvillkoren.

Verksamhetsåret redovisas i en handling benämnd *Verksamhetsberättelse (VB)* alternativt *Verksamhetsberättelse & Årsredovisning (ÅR)*.

En folkhögskola som är egen juridisk enhet omfattas av Årsredovisningslagen (ÅRL). Folkhögskola som är resultatenhet i en annan organisation eller myndighet (Landstinget) ska lämna motsvarande information.

Kvalitetsredovisning ska lämnas 1 juli.

Övriga dokument

I skriften hänvisas till innehållet i en rad dokument.

Dessa återfinns på www.folkbildning.se och i Folkhögskole-Hjälpredan.

Bilaga 1

Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen

(med kompletteringar 1992:737, 1998:973, 2000:1451 samt 2006:1499)

Inledande bestämmelser

1 § Statsbidrag kan enligt denna förordning lämnas till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan.

Frågor om sådana bidrag prövas av Folkbildningsrådet.

Folkbildningsrådet skall även fullgöra andra uppgifter enligt denna förordning.

Statsbidragets syften

2 § Statens stöd till folkbildningen skall ha till syfte att

1. stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
2. bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
3. bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
4. bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Verksamheter inom följande områden utgör i särskilt hög grad motiv för statens stöd:

1. den gemensamma värdegrunden; alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen,
2. det mångkulturella samhällets utmaningar,
3. den demografi ska utmaningen,
4. det livslånga lärandet,
5. kulturen,
6. tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionshinder, och
7. folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.

Folkbildningsrådets uppgifter

3 § Folkbildningsrådet skall besluta vilka som skall få statsbidrag enligt denna förordning och fördela tillgängliga medel mellan dem.

Folkbildningsrådet skall varje år lämna årsredovisning och budgetunderlag till regeringen. Rådet skall härvid följa de föreskrifter och anvisningar som regeringen meddelar.

Rådet skall kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till de syften som anges i 2 § och de villkor som föreskrivits för att statsbidrag skall utgå.

4 § Rådet skall lämna regeringen sådana sakuppgifter om verksamheten och sådan verksamhetsredovisning som behövs för uppföljning och utvärdering, i enlighet med de föreskrifter och anvisningar som regeringen meddelar.

Villkor för statsbidrag

5 § Verksamheten skall ha den inriktning som anges i 2 § första stycket.

Statsbidrag får inte användas till verksamheter med kommersiellt syfte.

Särskilda villkor för statsbidrag till folkhögskolor

6 § En folkhögskola skall ha en ansvarig styrelse. Styrelsen får vara gemensam för flera folkhögskolor.

Allmänna kurser, avsedda främst för dem som saknar grundskole- och gymnasieutbildning, skall årligen utgöra minst 15 procent av verksamheten. Till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom det offentliga skolväsendet får endast den antas som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar, eller är äldre. Utan hinder härav får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett individuellt program i gymnasieskolan.

7 § Undervisningen skall vara avgiftsfri.

Särskilda villkor för statsbidrag till studieförbund

8 § Studiecirkelverksamhet med gemensamma, planmässigt bedrivna studier skall utgöra basen för verksamheten.

I varje studiecirkel eller kulturaktivitet skall det finnas en ledare som är godkänd av en lokal studieförbundsavdelning.

Beslut om statsbidrag

9 § Beslut om statsbidrag skall innehålla uppgifter om bidragsbeloppet, de villkor som är förenade med bidraget och ordningen för utbetalning.

Återkrav

9a § Folkbildningsrådet får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om

1. mottagaren av statsbidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,
2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. statsbidraget inte används för det ändamål det har beviljats, eller
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Revision

10 § Staten skall beredas möjlighet att utse en revisor i Folkbildningsrådet. Folkbildningsrådet skall ersätta staten för kostnaderna för denna revision.

Överklagande

11 § Folkbildningsrådets beslut i bidragsärenden får inte överklagas.

Bilaga 2

Statsbidragsvillkor för anslag 14:1 Bidrag till folkbildningen 2010

Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 2010-02-17.

Här redovisas endast de avsnitt i statsbidragsvillkoren som är relevanta för folkhögskolorna.

Allmänna statsbidragsvillkor

Förordningen

Verksamheten ska ha den inriktning som anges i förordningen om statsbidrag till folkbildningen (SFS 1991:977, kompletterat med SFS 1992:737, 1998:973, 2000:1451 samt SFS 2006:1499).

Mål - och styrdokument

Folkhögskolor ska upprätta mål-/styrdokument som beskriver de för verksamheten beslutade målen. Dokumenten ska vara fastställda av folkhögskolans styrelse samt vara daterade.

Aktuella dokument ska insändas till Folkbildningsrådet, som årligen, den 1 juli, kontrollerar att statsbidragsvillkorade handlingar har diarieförts på Folkbildningsrådet.

Folkhögskolor och studieförbund ska senast den 1 juli 2010, avge kvalitetsredovisning till Folkbildningsrådet. Redovisningen ska utformas enligt Folkbildningsrådets anvisningar.

Årsredovisning¹

Årsredovisning ska årligen upprättas och före den 1 juli (1 januari för Folkhögskolor som redovisar per brutet verksamhetsår) insändas till Folkbildningsrådet.

Genom årsredovisningen styrker folkhögskolans styrelse att de uppgifter som studieförbund och folkhögskolor har rapporterat i sin verksamhetsredovisning är korrekta.

Utifrån regeringens årliga riktlinjer till Folkbildningsrådet ska Folkhögskolorna redovisa sin verksamhet i form av antalet genomförda korta och långa kurser. Även omfattningen och inriktningen av de kurser som bedrivs inom yrkesutbildningar ska redovisas. Samtliga kursers huvudsakliga innehåll och antalet deltagare i kurserna ska anges liksom deltagarnas utbildningsbakgrund. Antalet deltagarveckor samt antalet personer

¹ Benämning och innehåll för *Årsredovisning* varierar mellan olika bidragstagare. Med *Årsredovisning* avses här en årlig skriftlig publikation – oavsett benämning – där folkhögskolan redovisar ekonomisk förvaltning av verksamheten samt statsbidragsvillkorade uppgifter.

med utländsk bakgrund och deltagare med funktionsnedsättning i kurserna ska redovisas. Det totala deltagarantalet ska redovisas och kön och åldersgrupp ska anges. Vidare ska folkhögskolorna redovisa omfattningen av den verksamhet vid folkhögskolorna som inte finansieras med statsbidrag till folkbildningen, t ex verksamhet som genomförs på uppdrag av kommuner.

Vidare framgår det av regeringens riktlinjer att all statistik som rör individer ska vara uppdelad på kön om det inte finns särskilda skäl mot detta.

Av årsredovisningen ska det tydligt framgå hur mycket folkhögskolan erhållit i statsbidrag.

Följande principer gäller för den ekonomiska redovisningen:

- Verksamhetsår bör sammanfalla med kalenderår. I de fall dessa ej sammanfaller ska i not statsbidragen för respektive kalenderår redovisas med gjorda periodiseringar.
- På intäktsidan i resultaträkningen alternativt i not ska de statliga anslagsposterna särredovisas. I de fall dessa ej överensstämmer med de belopp som fördelats av Folkbildningsrådet, SPSM eller annan myndighet ska i not eventuell periodisering eller annan omfördelning redovisas. Vid periodisering ska noten också hänvisa till aktuell balanspost.
- Bedriver folkhögskolan uppdragsutbildning och/eller har konferensverksamhet ska intäkterna av denna verksamhet redovisas som egen intäktspost i resultaträkningen eventuellt kompletterad med hänvisning till not.
- Ingår folkhögskolan som en del av en juridisk persons verksamhet ska folkhögskolans ekonomi redovisas i egen resultatenhets.

Återtagande av statsbidrag

Om statsbidrag har erhållits på felaktiga grunder kan Folkbildningsrådet återta statsbidrag i enlighet med Förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen. Frågan regleras i §9a:

Folkbildningsrådet får besluta att helt eller delvis kräva tillbaka ett statsbidrag om

1. mottagaren av statsbidraget genom att lämna oriktiga uppgifter eller på annat sätt har förorsakat

att statsbidraget har lämnats felaktigt eller med för högt belopp,

2. statsbidraget av något annat skäl än vad som sägs i 1 har lämnats felaktigt eller med för högt belopp och mottagaren borde ha insett detta,
3. statsbidraget inte använts för det ändamål det har beviljats, eller
4. villkor i beslutet om statsbidrag inte har följts.

Specifika folkhögskolevillkor

Volymbidrag

Minst 100% av det ingångsvärde man erhållit i form av deltagarveckor skall fullgöras i form av folkhögskolekurser, kulturprogram eller öppen folkbildning. Uppfylls ej detta krav reduceras i motsvarande omfattning volymbidraget.

Allmän kurs ska årligen utgöra lägst 15% av den verksamhet som folkhögskolorna inrapporterar som underlag för statsbidrag.

Öppen folkbildning, som tills vidare utgör en försöksverksamhet, kan omfatta högst 200 dv per år och ska redovisas i särskild ordning.

Utvecklings- och profileringsbidrag

För bidraget gäller att skolan i sin verksamhetsplanering för det kommande året ska ta ställning till hur medlen ska användas. Insatserna ska sedan framgå av skolans kvalitetsredovisning.

Förstärkningsbidrag

Som statsbidragsvillkor för förstärkningsbidrag gäller att folkhögskolorna ska ha ett policydokument kring skolans verksamhet för kursdeltagare med funktionsnedsättning och personer som har invandrat och som har brister i svenska språket.

Förstärkningsbidraget ska användas för utökade pedagogiska insatser för kursdeltagare med funktionsnedsättning och invandrare med brister i svenska språket.

En grundschablon utgår baserat på ett ingångsvärde i form av deltagarveckor avseende verksamhet för nämnda målgrupper. Minst 100 procent av ingångsvärdet ska genomföras. Uppfylls ej detta krav reduceras i motsvarande omfattning förstärkningsbidraget.

Bidrag till merkostnader utöver grundschablon (extra förstärkningsbidrag) söks i särskild ordning.

Ansökan lämnas till SPSM som samordnar denna med ansökan om SPSM egna tilläggs- och assistentbidrag.

Slutförd utbildning

Folkhögskolorna ska redovisa i vilken grad deltagarna har slutfört utbildningarna samt i vilken grad deltagarna erhåller studieomdömen och behörighetsintyg.

Bilaga 3

Allmänna råd vid upprättande av årsredovisning* för folkhögskola avseende statsbidragsvillkorade avsnitt

Fastställda av Folkbildningsrådets styrelse 2009-11-11.

Syfte

I syfte att underlätta arbetet vid upprättande av årsredovisningen redovisas de statsbidragsvillkorade uppgifter som ska ingå i årsredovisningen.

Allmänt

Verksamhetsåret redovisas i en årsredovisning.

För folkhögskola som är egen juridisk enhet omfattas sannolikt Årsredovisningslagen (ÅRL).

Dessa allmänna råd avser *enbart* de krav Folkbildningsrådet ställer med anledning av statsbidrag till folkhögskola. Utformning och övrigt innehåll regleras i ÅRL och eventuellt i anvisningar från egen organisation.

Folkhögskola har därutöver skyldighet att lämna de uppgifter som Folkbildningsrådet begär för att fullgöra sina myndighetsuppgifter.

Verksamhetsår och rapportering

Verksamhetsår bör sammanfalla med kalenderår.

Årsredovisningen upprättas årligen och insänds före 1 juli (1 januari för Folkhögskolor som redovisar per brutet räkenskapsår) till Folkbildningsrådet.

Innehåll

Årsredovisningen ska innehålla uppgifter om:

1. *Samlad verksamhet*, utifrån regeringens årliga riktlinjer till Folkbildningsrådet, i form av en sammanställning över:

- Antal genomförda korta och långa kurser.
- Antalet deltagare i de långa kurserna fördelade på allmänna och särskilda kurser.
- Antal deltagare redovisade per kön och i åldersgrupper.
- Antal deltagare med utländsk bakgrund.
- Antal deltagare med funktionsnedsättning.
- Antalet deltagarveckor.
- Kursernas huvudsakliga innehåll.

- Genomförda kulturprogram och verksamhet med öppen folkbildning med särredovisad uppgift på antal deltagare och deltagarveckor.

2. *Ekonomisk redovisning*, vilken ska omfatta resultaträkning, balansräkning (om egen juridisk enhet) samt notapparat. En tydlig redovisning av erhållna statsbidrag ska ske enligt följande principer:

- Ingår folkhögskolan som en del av en juridisk persons verksamhet ska folkhögskolans ekonomi redovisas i en egen resultatenhets.
- De statliga anslagsposterna ska särredovisas på resultaträkningens intäktsida alternativt i not. Överensstämmer ej dessa anslagsposter med de som fördelats av Folkbildningsrådet, SPSM eller annan myndighet ska i not periodisering eller annan förklaring till avvikelser redovisas. Vid periodisering ska noten också hänvisa till aktuell balanspost. Folkbildningsrådets förstärkningsbidrag (grundschablon och extra förstärkningsbidrag) särskiljs från SPSM:s tilläggs-, assistans- och övriga bidrag.
- Bedriver folkhögskolan uppdragsutbildning och/eller har konferensverksamhet ska intäkter av denna verksamhet redovisas som egen intäktspost i resultaträkning samt vid behov kompletterad med not.

Undertecknande

Undertecknade av årsredovisning för folkhögskola som är egen juridisk enhet regleras i ÅRL.

Övriga folkhögskolors årsredovisning undertecknas av minst rektor och styrelsens ordförande.

* Benämning och innehåll för *Årsredovisning* varierar mellan olika bidragsmottagare. Med *Årsredovisning* avses här en årlig skriftlig publikation – oavsett benämning – där folkhögskolan redovisar ekonomisk förvaltning av verksamheten samt statsbidragsvillkorade uppgifter.

Bilaga 4

Förstärkningsbidraget – utformning och kriterier

Uppdaterade i januari 2010.

A Förstärkningsbidragens allmänna utformning och avgränsning

Förstärkningsbidragen är en del av de allmänna statsbidragen till folkhögskolorna och utgör för närvarande ca 10 %. FBR beslutar årligen vilket belopp som avsätts. För år 2010 är beloppet 162 mkr.

Förstärkningsbidragen avser i första hand sådana pedagogiska insatser som hör till en folkhögskolas ordinarie verksamhet, men som det behövs mera av när man vänder sig till studerande med funktionsnedsättning respektive invandrare med brister i svenska språket. Sådana insatser är främst:

- **ökad lärartäthet**
- **ökade samordnings- och syo-insatser**
- **ökade kurators- och psykologinsatser**

Förstärkningsbidragen är utformade dels som en grundschablon, dels som ett kostnadsrelaterat bidrag. I båda fallen avser bidraget **merkostnader** som en folkhögskola har för särskilda pedagogiska insatser för de deltagare som är underlag för förstärkningsbidragen.

Grundschablon (avser både invandrare och deltagare med funktionsnedsättning)

Grundschablonens del av förstärkningsbidragen är relaterad till den tid kursdeltagare med funktionsnedsättning eller invandrare med brister i svenska språket deltar i skolans statsbidragsberättigade utbildning. Det betyder att begreppet deltagarvecka även är utgångspunkt vid beräkningen av förstärkningsbidrag.

Observera att det inte är antalet invandrare eller deltagare med funktionsnedsättning i sig som berättigar till grundschablon. Det är endast om skolan haft merkostnader för särskilda pedagogiska insatser som grundschablon utgår.

Skolorna erhåller ett ingångsvärde för förstärkningsbidraget i form av deltagarveckor. Ingångsvärdet grundas på de deltagarveckor som varit underlag för stöd under föregående år. Det innebär att samtliga deltagare med funktionsnedsättning eller deltagare som är invandrare med brister i svenska språket och där skolan genomfört insatser med hjälp av förstärk-

ningsbidrag (oavsett om kostnaderna varit höga eller låga) ligger till grund för detta ingångsvärde.

Utifrån detta ingångsvärde erhåller skolan i samband med statsbidragsbeslutet en resurs i form av ett antal deltagarveckor med grundschablon. För kalenderåret 2010 är cirka 75 mkr avsatt och bidraget är 250 kr per deltagarvecka.

Grundschablonen behöver sedan inte sökas. Genom den ordinarie verksamhetsrapporteringen till SCB får Folkbildningsrådet uppgift om den genomförda verksamhetsvolymen för deltagare inom respektive kategori som fått del av stödinsatser. Om denna verksamhet uppgår till minst 100 % av ingångsvärdet behåller skolan tilldelad grundschablon. Om volymen inte uppnås sker en omfördelning till skolor som ökat sin verksamhet till över 100 % av ingångsvärdet.

För skolor som enbart utnyttjar grundschablonen behövs ingen ytterligare ansökan eller slutredovisning utöver den ordinarie verksamhetsrapporteringen. Det är emellertid viktigt att skolan har en egen ekonomisk uppföljning så att man kan säkerställa att förstärkningsbidragen används för sitt syfte.

Extra förstärkningsbidrag (avser endast deltagare med funktionsnedsättning)

För de skolor som har högre kostnader för stödinsatser för deltagare med funktionsnedsättning än den som motsvaras av grundschablonen, finns möjlighet att ansöka om ytterligare bidrag (utöver grundschablon) från Folkbildningsrådet till merkostnaderna för ökad lärartäthet samt andra pedagogiska/socialpedagogiska insatser. Cirka 87 mkr av förstärkningsbidraget avsätts 2010 för detta ändamål. Skolornas ansökningar prövas och graden av kostnadstäckning beror på hur långt medlen räcker.

Vid bedömning av det extra förstärkningsbidragets storlek sker en avräkning med 250 kr per deltagarvecka (motsvarar grundschablonen) från skolans totala redovisade kostnader.

För att skolor med omfattande verksamhet för funktionshindrade ej ska drabbas av en större neddragning i

absoluta tal än andra har ytterligare 25 tkr/halvår avräknats från redovisade kostnader innan den relativa fördelningen av tillgängliga medel gjorts.

Vidare finns en övre gräns för vilken årslärarkostnad som kan läggas till grund för beräkning av det extra förstärkningsbidraget.

Avgränsning mot tilläggs- och assistansbidrag från SPSM² (deltagare med funktionsnedsättning)

Förstärkningsbidragen från Folkbildningsrådet skiljer sig i fråga om ändamål från de bidrag som kan beviljas av **SPSM** för andra kostnadskrävande insatser för deltagare med funktionsnedsättning.

Bidraget från SPSM avser i första hand insatser för

- **assistans**
- **tolk**
- **anpassning av teknisk utrustning och läromedel m.m.**

B Deltagare som kan ge underlag för förstärkningsbidrag

Deltagare med funktionsnedsättning

Endast den kursdeltagare, som p.g.a. funktionsnedsättning har behov av särskilt kostnadskrävande insatser för att kunna följa utbildningen, får ingå i det antal kursdeltagare som ligger till grund för beräkning av förstärkningsbidraget.

Begreppet funktionsnedsättning har sin utgångspunkt i Världshälsoorganisationens (WHO) analys. Enligt WHO är en funktionsnedsättning en följd av en skada/sjukdom. Funktionsnedsättningen medför en begränsning som gör att den enskilde kan möta hinder i sin dagliga livsföring. Förekomsten av hinder och dess svårighetsgrad bestäms av den miljö man befinner sig i. En fullständigt anpassad miljö är inte handikappande för den enskilde. Handikapp kan sägas vara skillnaden mellan den enskildes behov och möjligheterna att få dem tillgodosedda d.v.s. att kunna leva som andra. I det här sammanhanget kan nämnas att deltagare med en tidigare kort utbildning inte kan anses ha en funktionsnedsättning trots

---

²Specialpedagogiska skolmyndigheten, som bildades 1 juli 2008. Myndigheten har övertagit den verksamhet som tidigare hanterades av Sisu (Socialstyrelsens institut för särskilt utbildningsstöd).

svårigheter i inlärningsprocessen kanske som en följd av bristande läs- och skrivvana. Inte heller deltagare, som kan anses falla under begreppet sociala problem, kan enbart på den grunden betraktas som deltagare med funktionsnedsättningar.

Funktionshinder som ofta kräver en anpassning för att studiesituationen ska fungera är

- rörelsehinder
- synskada
- hörselskada
- döv
- dövblind
- olika medicinska funktionsnedsättningar t.ex. afasi och epilepsi
- dyslexi
- utvecklingsstörning
- förvärvad hjärnskada i vuxen ålder
- psykiska funktionshinder
- neuropsykiatriska funktionshinder (t.ex. Aspergers syndrom och DAMP)

Invandrare med brister i svenska språket

Endast den invandrare som har sådana brister i det svenska språket, att det föreligger svårigheter att följa en utbildning utan särskilda insatser, får ingå i det antal kursdeltagare som ligger till grund för beräkning av grundschablon.

Observera att gäststuderande från andra länder, som vistas i Sverige för studier, inte är invandrare. *Gäststuderande berättigar därför inte till förstärkningsbidrag.*

C Vad är merkostnader?

För att förstärkningsbidrag ska utges ska skolan ha haft merkostnader som är relaterade till funktionsnedsättningen eller till invandrarens behov av stöd. Folkbildningsrådet har tillsammans med SPSM utformat riktlinjer som ger vägledning vid bedömning av vad som kan betraktas som merkostnader respektive ordinarie kostnader.

Kostnader för ökad lärartäthet

Lärartäthet är ett viktigt kvalitetsbegrepp i folkhögskolans verksamhet. Deltagare med funktionsnedsättning kan ha behov av undervisning i små grupper med kostnader för förstärkta lärarinsatser som följd. Insatserna ska så långt som möjligt finansieras

genom ordinarie statsbidrag. För väsentligt utökad lärartäthet kan skolan ansöka om extra förstärkningsbidrag.

Grunden för att bidrag ska beviljas för ökade lärarinsatser är att det rör sig om undervisning. Undervisning utförs av den som är anställd som lärare vid skolan. Undervisning kan i vissa fall också delvis utföras av den som annars är anställd som exempelvis husmor, kurator, logoped, assistent vid skolan. Anställningsförhållandet ska i sådant fall motsvara arbetsuppgiften. Det måste klart framgå att denna del av tjänsten avser lärararbete/undervisning.

Merkostnader för samordning, syo, kurator och psykolog

De insatser som folkhögskolan gör för sina deltagare ska självklart innefatta deltagare med funktionsnedsättning utan att särskilt bidrag utgår. Det är först när skolans insatser behöver utökas väsentligt på grund av att dessa deltagare har större behov av insatser än andra deltagare som skolan kan börja beräkna merkostnader för insatsen.

D Policydokument

Varje folkhögskola ska - som en utveckling av sina allmänna målskrivningar – utarbeta ett policydokument, som diskuterar olika aspekter kring arbetet med kursdeltagare med funktionsnedsättning och invandrare med språksvårigheter. Det ankommer på styrelse/huvudman att anta ett sådant dokument. Arbetet med deltagare med funktionsnedsättningar ska vara väl förankrat i hela skolan. Dokumentet bör innehålla en beskrivning av:

- skolans allmänna förhållningssätt till deltagare med funktionsnedsättning och invandrare med språksvårigheter
- vilka grupper skolan vänder sig till
- pedagogiska/metodiska arbetssätt
- integrationsfrågor
- utvecklingsarbete
- fortbildning för såväl lärare som annan personal
- kontakter med intresseorganisationer för de grupper skolan arbetar med
- lokaler och teknisk utrustning
- rekryteringsarbete

De allmänna målskrivningarna bör ligga till grund för skolans uppföljnings- och utvärderingsarbete.

E Ansökan och utbetalning

Grundschaablon

De medel som hänför sig till grundschaablonen utbetalas kvartalsvis från Folkbildningsrådet tillsammans med övriga statsbidrag utan ansökan. Underlag för grundschaablon är det ingångsvärde som fastställts för varje folkhögskola och som framgår av det årliga statsbidragsbeslutet.

Extra förstärkningsbidrag

Ansökan om extra förstärkningsbidrag för pedagogiska merkostnader görs per läsår. Ansökan inges under september till SPSM, som har i uppdrag av Folkbildningsrådet att administrera det extra förstärkningsbidraget. Slutrapportering av använda medel görs efter varje termin.

Den ansökan som görs i september för det påbörjade läsåret ligger sedan till grund för de kvartalsvisa förskottsutbetalningarna. Slutreglering sker halvårsvis efter juni och december månad.

F Tillägg- och assistansbidrag från SPSM

Skolor som har kostnader för tolk för döva, dövblinda och vuxendöva, assistans samt anpassning av teknisk utrustning och läromedel m.m. ansöker om bidrag till detta hos SPSM. Ansökan ska vara SPSM tillhanda under september och avse ett helt läsår. Beslut om beviljade medel meddelas skolorna. Ansökan till SPSM görs vid samma tillfälle och på samma blankett som ansökan om extra förstärkningsbidrag från Folkbildningsrådet. Blanketter för ansökan finns på SPSM:s hemsida www.spsm.se. Blanketterna skickas även ut till samtliga folkhögskolor före ansökningstillfället.

Folkbildningsrådet

Box 380 74, 100 64 Stockholm
Tel: 08-412 48 00, fax 08-21 88 26
www.folkbildning.se
fbr@folkbildning.se